

เอกสารประกอบการเรียน

วิชา ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ ๑”

ครูณัฐวุฒิ สายันต์

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ภาษาในวรรณคดี (โวหาร)

โวหาร คือ การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง เป็นการแสดงข้อความออกมาในทำนองต่าง ๆ เพื่อให้ข้อความได้น่าสนใจ มีความหมายแจ่มแจ้ง เหมาะสมน่าฟัง ในการเขียนเรื่องราวอาจใช้โวหารต่าง ๆ กัน แล้วแต่ชนิดของข้อความ (สมถวิล วิเศษสมบัติ. ๒๕๔๔ : ๑๒๙)

โวหารภาพพจน์ คือ กลวิธีการนำเสนอสารโดยการพดพิงภาษาที่ใช้พูด หรือเขียนให้แปลกออกไปจากภาษาตามตัวอักษรทำให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจ เกิดความประทับใจ เกิดความรู้สึกสะเทือนใจ เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นภาพอย่างชัดเจน)

ประเภทของโวหารภาพพจน์

๑. อุปมาโวหาร (Simile)

อุปมา คือ การเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับสิ่งหนึ่งโดยใช้คำเชื่อมที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า " เหมือน " เช่น ดุจ ตั้ง ราว รวากับ เปรียบ ประดุจ แฉก เล่ห์ ปาน ประหนึ่ง เพียง เพียง ฟ่าง ปูน ถนัด ละหม้าย เสมอ กล อย่าง ฯลฯ

๒. อุปลักษณ์ (Metaphor)

อุปลักษณ์ ก็คล้ายกับอุปมาโวหารคือเป็นการเปรียบเทียบเหมือนกัน แต่เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง

๓. สัญลักษณ์ (symbol)

สัญลักษณ์ เป็นการเรียกชื่อสิ่งๆหนึ่งโดยใช้คำอื่นมาแทน ไม่เรียกตรงๆ ส่วนใหญ่คำที่นำมาแทนจะเป็นคำที่เกิดจากการเปรียบเทียบและตีความ ซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจและรู้จักกันโดยทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประพันธ์ต้องการเปรียบเทียบเพื่อสร้างภาพพจน์หรือมีฉะนั้นก็อาจจะอยู่ในภาวะที่กล่าวโดยตรงไม่ได้ เพราะไม่สมควรจึงต้องใช้สัญลักษณ์แทน

๔. บุคลาธิษฐาน (Personification)

บุคลาธิษฐาน หรือ บุคคลวัต บุคคลสมมติ คือการกล่าวถึงสิ่งต่างๆ ที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด ไม่มีวิญญาณ เช่น โຕะ แก้อี้ อีฐ ปูน หรือสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น ต้นไม้ สัตว์ โดยให้สิ่งต่างๆเหล่านี้แสดงกิริยาอาการและความรู้สึกได้เหมือนมนุษย์ ให้มีคุณลักษณะต่างๆ เหมือนสิ่งมีชีวิต (บุคลาธิษฐาน มาจากคำว่า บุคคล + อธิษฐานหมายถึง อธิษฐานให้กลายเป็นบุคคล)

๕. อธิพจน์ (Hyperbole)

อธิพจน์ หรือ อธิพจน์ คือโวหารที่กล่าวเกินความจริง เพื่อสร้างและเน้นความรู้สึกและอารมณ์ ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ลึกซึ้ง ภาพพจน์ชนิดนี้นิยมใช้กันมากแม้ในภาษาพูด เพราะเป็นการกล่าวที่ทำให้เห็นภาพได้ง่ายและแสดงความรู้สึกของกวีได้อย่างชัดเจน

๖. สัทพจน์ (Onomatopoeia)

สัทพจน์ หมายถึง ภาพพจน์ที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงสัตว์ เสียงคลื่น เสียงลม เสียงฝนตก เสียงน้ำไหล ฯลฯ การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้จะทำให้เหมือนได้ยินเสียงนั้นจริง ๆ

๗. นามนัย (Metonymy)

นามนัย คือ การใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง คล้ายๆ สัญลักษณ์ แต่ต่างกันตรงที่ นามนัยนั้นจะดึงเอาลักษณะบางส่วนของสิ่งหนึ่งมากล่าวให้หมายถึงส่วนทั้งหมด หรือใช้ชื่อส่วนประกอบสำคัญของสิ่งนั้นแทนสิ่งนั้นทั้งหมด

๘. ปรพากย์ (Paradox)

ปรพากย์ หรือ ปรพากย์ คือการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกันมากล่าว อย่างกลมกลืนกันเพื่อเพิ่มความหมายให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

ที่มา : http://teetymiffy.blogspot.com/๒๐๑๔/๐๓/blog-post_๔.html

โวหารการเขียน มี ๕ โวหาร

๑. **บรรยายโวหาร** คือ โวหารที่ใช้เล่าเรื่อง หรืออธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ตามลำดับเหตุการณ์ การเขียนบรรยายโวหาร จะมุ่งความชัดเจน เขียน ตรงไปตรงมา รวบรวม กล่าวถึงแต่สาระสำคัญไม่จำเป็นต้องมีพลความ หรือความปลุกย้อยเสริม ในการเขียนทั่ว ๆ ไปมักใช้บรรยายโวหาร เพราะเหมาะในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากสำนวนประเภทนี้มุ่งสาระเขียนอย่าง สั้น ๆ ได้ความชัดเจนงานเขียนที่ควรใช้บรรยายโวหาร ได้แก่ การเขียนอธิบายประเภทต่าง ๆ เช่น เขียนรายงานวิทยานิพนธ์ ตำรา บทความ การเขียนเพื่อเล่าเรื่อง เช่น บันทึก จดหมายเหตุ การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นประเภทบทความเชิงวิจารณ์ ข่าว เป็นต้น

หลักการเขียนบรรยายโวหาร

- ๑) เรื่องที่เขียนต้องเป็นเรื่องจริง ผู้เขียนควรมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียนเป็นอย่างดี โดยอาจรู้มาจาประสบการณ์ หรือการค้นคว้าก็ได้
- ๒) เลือกเขียนเฉพาะสาระสำคัญ ไม่เน้นรายละเอียด แต่เขียนตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อม
- ๓) ใช้ภาษาให้เข้าใจง่าย หากต้องการจะกล่าวให้ชัดเจนอาจใช้อุปมาโวหารและสาธกโวหารเข้าช่วยได้บ้าง แต่ต้องไม่มากจนส่วน ที่เป็นสาระสำคัญกลายเป็นส่วนด้อยไป
- ๔) เรียบเรียงความคิดให้ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน

ตัวอย่างบรรยายโวหาร

“ ... ทุก ครั้งที่พ่อไปเมืองนอก พ่อหาโอกาสไปดูสถานที่น่าสนใจและดูความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าของชาติต่างๆอยู่เสมอ และพ่อจะกลับมาเล่าให้ฟังอย่างมีระบบและละเอียดลออพร้อมทั้งของฝากที่น่า สนใจ ครั้งหนึ่งพ่อซื้อตุ๊กตามาฝากจู่ เป็นตุ๊กตาประหลาด เพราะมันหลับตาและลืมตาได้ สวยจนเราแทบไม่น่าจับ แต่จัดสนใจมาก จนอยากรื้อออกมาดูว่ามีกลไกอะไรที่ทำให้มันหลับตาได้... ”

จากเรื่อง “ พ่อเล่า ” ของ จารุณี สุตะบุตร

๒. **พรรณนาโวหาร** มีจุดมุ่งหมายในการเขียนต่างจากบรรยายโวหาร คือมุ่งให้ความแจ่มแจ้งละเอียดลออ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ซาบซึ้งเพลิดเพลินไปกับข้อความนั้นการเขียนพรรณนา โวหารจึงยาวกว่าบรรยายโวหารมาก แต่มีใช้การเขียนอย่างเียนย่อ เพราะพรรณนา-โวหารต้องมุ่งให้ภาพ และอารมณ์ ดังนั้นจึงมักใช้การเล่นคำ เล่นเสียง ใช้ภาพพจน์ แม้เนื้อความที่เขียนจะน้อยแต่เต็มด้วยสำนวนโวหารที่ไพเราะ อ่านได้รสชาติเป็นโวหารที่ใช้ถ้อยคำอธิบายหรือบรรยายสิ่งที่พบเห็นอย่าง ละเอียด โดยใช้สำนวนโวหารที่ไพเราะสอดแทรกอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจและความซาบซึ้งที่มีความรู้สึกและเห็นภาพตามไป ด้วยกับคำพรรณนาโวหาร วิธีการเขียนพรรณนาโวหาร ผู้เขียนต้องรู้จักใช้ถ้อยคำที่ประณีตให้ความรู้สึกโดยหยิบยกลักษณะสำคัญมา กล่าว การใช้ถ้อยคำในการบรรยายลักษณะจะใช้ถ้อยคำที่แสดงรูปธรรม เช่น บอกลักษณะ สี สัน รูปร่าง เวลาเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจน หรือใช้ถ้อยคำทำให้เกิดความไพเราะ

หลักการเขียนพรรณนาโวหาร

๑) ต้องใช้คำดี หมายถึง การเลือกสรรถ้อยคำ เพื่อให้สื่อความหมาย สื่อภาพ สื่ออารมณ์เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่ต้องการบรรยายควรเลือกคำ ที่ให้ความหมายชัดเจน ทั้งอาจต้องเลือกให้เสียงคำสัมผัสกันเพื่อเกิดเสียงเสนาะอย่างสัมผัสสระ สัมผัสอักษร ในงานร้อยกรอง

๒) ต้องมีใจความดี แม้จะพรรณนายืดยาว แต่ใจความต้องมุ่งให้เกิดภาพ และอารมณ์ความรู้สึก สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำลังพรรณนา

๓) อาจต้องใช้อุปมาโวหาร คือ การเปรียบเทียบเพื่อให้ได้ภาพชัดเจน และมักใช้ศิลปะการใช้คำที่เรียกว่า ภาพพจน์ประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้เป็นวิธีการที่จะทำให้พรรณนาโวหารเด่น ทั้งการใช้คำ และการใช้ภาพที่แจ่มแจ้ง อ่านแล้วเกิดจินตนาการและความรู้สึกคล้อยตาม

๔) ในบางกรณีอาจต้องใช้สาธกโวหารประกอบด้วย คือ การยกตัวอย่างเพื่อให้เกิดความแจ่มแจ้ง โดยยกตัวอย่างสิ่งทีละม้ายคล้ายคลึงกัน เพื่อให้เกิดภาพและอารมณ์เด่นชัดพรรณนาโวหารมักใช้กับการชมความงามอื่น ๆ เช่น ชมสถานที่ สรรเสริญบุคคล หรือใช้พรรณนาอารมณ์ ความรู้สึก เช่น รัก เกลียด โกรธ แค้น เศร้าสลด เป็นต้น

ตัวอย่างการพรรณนาโวหาร

“ ... จิวยืนอยู่ห่างจากเต้านั้นเล็กน้อย เขาพุ่งกางเกงขาสั้นสีน้ำเงินเข้ม ท่อบนของร่างกายเปล้าเปลือยผิวขาวจัดของเขาถูกกระโอร้อนของน้ำมันที่เดือด พล่านอยู่ในกระทะรมเสียนจนขึ้นเสียวระเรื่อแดง และเหงื่อที่พรังผุดออกมาตามขุมขนสะท้อนกับเปลวไฟที่แลบเลี้ยวอยู่ขอบกระทะแล เป็นเงาวิบเขากำลังใช้ตะหลิวตัวยาวคนกววนชั้นมันหมูที่กำลังถูกเคียวลอย ฟองอยู่บนกระทะอย่างขมกั้กเขมัน สองมือของเขากำอยู่ที่ด้ามตะหลิวท่อนแขนที่ค่อยๆกววนตะหลิวไปมานั้นเกร็งเล็ก น้อย จนแลเห็นกล้ามเนื้อขึ้นเป็นลอนเมื่อมองผาดผ่านมายังลำตัวของเขา หล่อนก็ ประจักษ์ถึงความล่ำสันแข็งแรงผ่องอก แม้จะไม่กำยำผายกว้าง แต่ก็มีมัดกล้ามเนื้อขึ้นเป็นลอนดูทรงพลังหน้าท้องราบเรียบบ่งบอกว่าทำงานออก กำลังอยู่เป็นนิจ เอวค่อนข้างคอดเป็นรูปสวยรับกับท่อนขาที่ยาวแบบคนสูงเมื่อเขายืนแยกขาออก ห่างจากกันเพื่อได้รับน้ำหนักได้เหมาะสมด้วยเช่นนี้ แลดูเหมือนเสากลมเรียวยาวสองต้นที่ประสานลำค้ำจุนร่างกายของเขาอย่างมั่นคง... ”

จาก “กตัญญูพิศวาส” ของ หยก บุรพา

ตัวอย่าง

“ ชั่วเหยี่ยวกระหยับปีกกลางเปลวแดด

พอใบไหวพลิกกริกกริมา

เพียงกระเพื่อมเลื่อมรับวิบวิบไหว

เพียงแวตาคู่ขึ้นหวั่นสะทก

(เพียงความเคลื่อนไหว ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ร้อนที่แผดก็ผ่อนเพลาพระเวหา

ก็รู้ว่าวันนี้มีลมวก

ก็รู้ว่าน้ำใสใ้กระจง

ก็รู้ว่าในอกมีหัวใจ “

๓.เทศนาโวหาร หมายถึง โวหารที่มีจุดหมายแสดงความแจ่มแจ้งเพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตามหรืออาจกล่าวได้ว่ามุ่งชักจูงให้ผู้อ่าน คิดเห็นหรือคล้อยตามความคิดเห็นของผู้เขียนเทศนาโวหาร จึงยากกว่าโวหารที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๒ โวหาร เพราะต้องใช้กลวิธีในการชักจูงใจเป็นถ้อยคำโวหารที่ใช้อธิบายความคิดเหตุผล โดยต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นด้วย เกิดความเชื่อถือและปฏิบัติตาม วิธีการเขียน ผู้เขียนต้องเขียนอธิบายหรือให้คำจำกัดความของสิ่งที่จะชี้แจงก่อน จากนั้นจึงกล่าวถึงเหตุผลที่จะเกิดตามมา อธิบายคุณและโทษพร้อมยกตัวอย่างประกอบหรือเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเข้าใจดี ชัด การยกตัวอย่างประกอบเรื่องราวในเทศนาโวหารนั้นเป็นสาธกโวหารประกอบเทศนาโวหาร เสมอ

หลักการเขียนเทศนาโวหาร

การเขียนเทศนาโวหารต้องใช้โวหารประเภทต่าง ๆ มาประกอบ กล่าวคือทั้งใช้บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร รวมทั้งอุปมาโวหาร และ สาธกโวหารด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ใจความชัดเจนแจ่มแจ้ง มีทั้งความหลักและความรองเป็นที่เข้าใจจนเกิดความรู้สึกนึกคิดคล้อยตามผู้ เขียน ไปได้หากเป็นการแสดงความคิดเห็นควรอธิบายทั้งด้านที่เป็นประโยชน์และโทษ หรือแสดงเหตุและผลการเขียนเทศนาโวหาร ผู้เขียนต้อง มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี สามารถอธิบายอย่างชัดเจน ทั้งควรพรรณนาให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ต้องรู้จักใช้เหตุผล และหลักฐานสนับสนุนความคิดเห็นที่ตนเสนอด้วย การลำดับความให้สัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผลจึงเป็นหลักสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการเขียนเทศนาโวหารโดยทั่วไปมักเข้าใจกันว่า เทศนาโวหาร แปลว่า โวหารที่มุ่งสั่งสอน โดยตีความคำว่าเทศนา ว่าสั่งสอน ความจริงเทศนาในที่นี้ หมายถึง แสดง กล่าวคือแสดงอย่างแจ่มแจ้งเพื่อให้เห็นคล้อยตาม รูปแบบงานเขียนที่ควรใช้เทศนาโวหารคือ งานเขียนประเภทบทความชักจูงใจ หรือบทความแสดงความคิดเห็น ความเรียง เป็นต้น

ตัวอย่างเทศนาโวหาร

การอบรม สั่งสอนลูกเคร่งครัดมากมายเกินไป ก็อาจเป็นผลร้ายได้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นวิธีเลี้ยงลูกที่ดีก็คือ เดินตามทางสายกลาง อย่าให้ตึงหรือหย่อนเกินไป ควรเปิดโอกาสให้เด็กหรือลูกได้ใช้ความคิด ได้ทดลอง ได้มีประสบการณ์ต่างๆ ได้รู้วิธีช่วยตัวเอง ได้ฝึกแก้ปัญหาของตัวเองให้มากที่สุดที่จะควบคุมกันควรเป็นแต่เรื่องกรอบของ กฎหมายและศีลธรรมเท่านั้นการสอนให้เขาได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ที่เขาพอ ใจให้มากย่อมดีกว่าการตั้งแต่ข้อห้าม หรือการให้ทำตามคำสั่งแต่ฝ่ายเดียว

จากเรื่อง “ เหมือนๆ จะแพ้แต่ไม่แพ้ ”

ของธรรมจักร สร้อยพิบูล

ตัวอย่าง ...โยคีสอนสุตสาครในเรื่องพระอภัยมณี

“ บัดเดี๋ยวตั้งหง่างเหงงวังเวงแว่ว

เห็นโยคีชี้รู้งฟุ้งออกมา

แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์

อันเถาว์วัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด

สะดุ้งแล้วเหลียวแลชะเง้อหา

ระคองพาขึ้นไปจนบนบรรพต

มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด

ก็ไม่คิดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน (สุนทรภู่)

๔. สาธกโวหาร คือ โวหารที่มุ่งให้ความชัดเจน โดยการยกตัวอย่างเพื่ออธิบายให้แจ่มแจ้งหรือสนับสนุนความคิดเห็นที่เสนอให้ นักแนบ นำเชื่อถือ สาธกโวหารเป็นโวหารเสริม บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหารเช่นการเลือกยกตัวอย่างมีหลักที่ควรเลือกให้เข้ากับเนื้อความ อาจยกตัวอย่างสั้น ๆ ในบรรยายโวหารหรืออาจยกตัวอย่างที่มีรายละเอียดประกอบในพรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร เป็นต้น ในการเขียนข้อเขียนต่าง ๆ นิสิตควรรู้จักเลือกใช้โวหารให้เหมาะกับจุดมุ่งหมายในการเขียนและเนื้อหาใน บางโอกาส อาจต้องใช้โวหารหลายชนิดในงานเขียนชิ้นหนึ่งก็ได้ หลักสำคัญอยู่ที่ว่าต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับโอกาส จุดมุ่งหมายและเขียนได้อย่างถูกต้อง ตามลักษณะโวหารนั้น ๆ เป็นการยกตัวอย่างประกอบเรื่องราวเพื่อให้ข้อความนั้นเด่นชัดขึ้น หรือข้อเปรียบเทียบประกอบอย่างมีเหตุผล

การเขียนสาธกโวหาร

๑. การเขียนสาธกโวหารจะเขียนควบคู่กับเทศนาโวหาร หรือบรรยายโวหาร โดยการยกตัวอย่างประกอบ
๒. ตัวอย่างที่ยกมาประกอบต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อความในเทศนาโวหารหรือบรรยายโวหาร
๓. ต้องยกตัวอย่างชัดเจนใช้ถ้อยคำง่าย และควรสรุปหลังจากยกตัวอย่างประกอบแล้ว ให้ความสัมพันธ์ของเทศนาโวหารกับสาธกโวหารหรือบรรยายโวหารกับสาธกโวหาร

ตัวอย่างสาธกโวหาร

ในเรื่องน้ำ เรามองว่าประเทศไทยมีน้ำเยอะแยะ เราไม่เคยคิดประหยัด้ว่าจะใช้น้ำคุ้มค่าที่สุดอย่างไร เช่น น้ำที่เหลือจากการซักล้าง เราก็ควรจะเอาไปรดน้ำต้นไม้ ความประหยัดเป็นจุดหนึ่งของการลดความต้องการที่เพิ่มขึ้น การที่เราจะต้องการพื้นที่การเกษตรปลูกผลิตผลการเกษตรให้มากขึ้น ถ้าเรารู้จักประหยัด เราก็จะไม่ต้องการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกมากขึ้น เรื่องอาหารก็จะลดลงไป อย่างเช่นการดื่มกาแฟในการประชุมหลายแห่ง แม้แต่การประชุมนานาชาติ ผมไม่รู้ว่ากาแฟเทกกันเท่าไร แล้วกาแฟมาจากไหน ก็มาจากป่าเขตร้อนป่าเขตร้อนที่โดนทำลายไปเพราะคนพื้นเมืองต้องการทำลายป่า เพื่อขยายพื้นที่ปลูกกาแฟ เพราะกาแฟราคาดี มันมีผลถึงกันหมด

สุรพล ดวงแข : นิตยสาร “สารคดี”

ฉบับที่ ๖๕ ปีที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๓๓

๕. อุปมาโวหาร หมายถึง โวหารเปรียบเทียบ โดยยกตัวอย่าง สิ่งที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเพื่อให้เกิดความชัดเจนด้านความหมาย ด้านภาพ และเกิดอารมณ์ ความรู้สึกมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าอุปมาโวหาร คือ ภาพพจน์ประเภทอุปมานั้นเอง อุปมาโวหาร ใช้เป็นโวหารเสริม บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร เพื่อให้ชัดเจนน่าอ่าน โดยอาจเปรียบเทียบอย่างสั้น ๆ หรือเปรียบเทียบอย่างละเอียดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุปมา โวหารนั้นจะนำไปเสริมโวหารประเภทใดเป็นโวหารสำนวนเปรียบเทียบ เพื่อ ใช้ประกอบข้อความในสาธกโวหาร บรรยายโวหาร พรรณนาโวหารได้เด่นชัดขึ้น ดังตัวอย่างในพรรณนาโวหารจากเรื่องกตัญญูพิศวาสที่กล่าวมาแล้วตั้งข้อความ “แลดูเหมือนเสากลมเรียวยาวสองต้นที่ประสานลำค้ำจุนร่างกายของเขาอย่างมั่นคง”

วิธีการเขียนเปรียบเทียบมีดังนี้

๑. เปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งเหมือนสิ่งหนึ่ง จะมีคำว่า เหมือน ราวคจว่า เช่น ดัง เป็นตัวเชื่อมข้อความ

- หญิงสาวสวยเหมือนบัวที่วางอยู่กลางบึง
- เขาเป็นคนดุร้ายราวกับเสือ
- เด็ก ๆ เป็นผู้บริสุทธิ์สะอาดประดุจผ้าขาวที่ไม่มีรอยเปื้อน

๒. เปรียบเทียบโดยโยงความคิดผู้อ่านไปสู่สิ่งหนึ่ง เช่น ชีวิตเหมือนนวนิยาย เรื่องตลกเหมือนเรื่องศรีธนญชัย เป็นต้น

ตัวอย่างอุปมาโวหาร

เขากาแฟในถ้วย โดยไม่หันมามอง น้ำสีดำหม่นตื้นเป็นวงลึกเหมือนวงน้ำวนในนิยายผจญภัยของขวัญ สักครู่มันก็แปรเป็นสีน้ำตาลอ่อนเพราะนมข้นหวานที่นอนกันอยู่สองเซนติเมตร ครึ่ง เขาหยกซ้อนสี เหยียบบาทขึ้นละลายด้วยปลายลิ้น ขณะที่สบตาจับจ้องอยู่ที่พาดหัวข่าวประจำวัน